

AKTUELT KULTUR

ÅSE KLEVLAND Arbeiderpartiet, under Gro Harlem Brundtland 1990–1996

Den første i rekken av kulturfolk Arbeiderpartiet eksperimenterte med å putte i stolen på 1990-tallet. Regnes av som den mest vellykkede av disse. Særlig elsket av arkitektene og designerne. Det ble kanskje for mye av den gode kulturforankringen da hun samlet et helt hoff av kunstnere og kulturfolk til å lage kulturmeldingen «Kultur i tiden». «Det gikk sjølvsagt ikkje særleg bra», skriver Georg Arnestad. Som sanger er hun kjent for «Intet er nytt under solen», men en liten nyhet under solen er at hun også er ihuga supporter av fotballaget Lillestrøm.

Mangset tror Enger og Giske er de som i størst grad vil bli husket for resultatene sine.

– Begge hadde politisk styrke i kraft av å være sterke allmennpolitikere, som lettere får gjennomslag i dragkamper med finans, mener Mangset.

Lars Petter Hagen, komponist, mangeårig direktør for Ultimafestivalen og nå prosjektleder for Oslo-Filharmoniens hundreårsjubileum, er nesten enig.

– Mitt bestemte inntrykk er at erfarne politikere er de beste kulturministrene, siden de lettere får gjennomslag i regjeringen og i tillegg ofte har bedre grep om både stortingskomiteer og byråkrati. I min yrkestid er det Valgerd Svarstad Haugland og Giske som har utmerket seg i så måte, skriver Hagen, som er en av flere som løfter frem den «La det swinge»-syngende KrF-ministeren som et høydepunkt.

Giske var den viktigste grunnen til at jeg forlot Oslo.

SUNE NORDGREN

Hauglands ettermæle preges av at hun egenhendig gikk inn og reddet Kringkastingsorkesteret, da både kringkastingssjef John G. Bernander og mange av NRKs ansatte mente orkesteret burde bli lagt ned. «Dristig og motstrøms» av Haugland, sier en anonym stemme fra feltet.

Tom Remlov, tidligere direktør ved Operaen, nå sjef ved Riksteatret, fremhever Anne Enger, som, da hun var minister, også het Lahnstein.

– Hun ble hilst med stor skepsis, med sin bakgrunn langt fra kulturens domene, men endte med å bli kroneksempel på hvorfor også Kulturdepartementet skal ha en politiker på toppen, og ikke en fagperson. Hun brukte sin politiske kløkt og posisjon til å tjene de saker hun oppfattet som kulturlivets egne, og da er selvsagt hennes manøvrering for å få på plass beslutningen om Bjørvika-operaen den mest kjente – og med rette: Den er en skikkelig studie i fremragende politisk håndverk, skriver Remlov.

Anne Enger huskes for øvrig ikke bare for Bjørvika, men også fordi hun i god Sp-ånd hadde en god dialog med kulturarbeidere rundt om i det ganske land.

Remlov mener også at Langslet nærmest var både – og.

– Han er på mange måter den ideelle. Et kulturmenneske til fingerspissene, men også dreven politiker og en sofistisert ideolog. Hvor mye han egentlig fikk utrettet, altså hvor effektiv han var, er jeg ikke sikker på. Det han er mest kjent for – oppløsningen av kringkastingsmonopolet – skjedde jo ganske snart etter at han tiltrådte, og hadde nok vært forberedt lenge før. Men han blir selvsagt stående som et ikon, og må derfor i alle fall kalles *effektfull*, skriver Remlov.

Drømmenes palass. Her må det nevnes at både Kleveland, Birkeland og Horn har sine tilhengere. Særlig Kleveland. Og det at hennes mørke røst stort sett traff tonen, er ofte en del av argumentasjonen. Den gamle høyremannen André Støylen i Sparebankstiftelsen har både Langslet og Kleveland blant sine favoritter.

– Hun var et sjeldent eksempel på at det har vært vellykket å hente inn noen fra utsiden av politikken til en statsrådsost, mener Støylen, og viser til at Kleveland fikk etablert TV 2 og om-dannet NRK til aksjeselskap, og dessuten, så klart, at hun var et kulturmenneske.

Håkon Mogstad i Norges Musikkorpsforbund trekker frem Birkeland, som i løpet av sine par år i stolen rakk å opprette ordningen som i dag heter Frifond.

– Dette er en årlig sum som har vokst seg til å utgjøre cirka 18 millioner, kjærkomne statlige midler rett ned på korpsnivå, skriver Mogstad.

Mogstad er ikke den eneste som vurderte kulturpolitikken med utgangspunkt i sin egen syke mor. Teaterfolk vil ha en teaterminister. Litteraturfolk en bokminister.

– Åse Kleveland er vel en kulturminister som mange arkitekter vil trekke frem, skriver Joakim Skajaa, leder av Oslo Arkitektforening og partner i Eriksen Skajaa Arkitekter.

– Hun hadde en klar forståelse av at en satsing på arkitektur var viktig og fikk gjort mye for norsk arkitektur på få år. Spesielt ved oppstarten av Norsk Form, senere Doga, som har hatt en veldig viktig betydning for forståelsen av norsk arkitektur som fag og fagfelt. Hun var også med da vedtaket om Gardermoen ble gjort, skriver Skajaa, og nevner den kjente vandrehistorien om da Kleveland personlig krevde at de store takbjelkene på Oslo lufthavn skulle utføres i tre, og dermed bli et symbol på «norsk» arkitektur.

Kulturforsker Sigrid Røyseng ved BI trekker frem en «mindre beslutning» gjort av en «mindre profilert kulturminister».

– Ellen Horn og hennes beslutning om å gjøre Den kulturelle skolesekken (DKS) til en nasjonal ordning. Beslutningen, som ble tatt på starten av 2000-tallet, har siden den gang bidratt til en relativt omfattende formidling av kunst og kultur til norske skolebarn i alle deler av landet, mener Røyseng.

Hans Eliassen i Grenland Friteater slår hardere på stortromma:

– Opprettelsen av DKS har hatt enorm betydning, ikke bare som arbeidsplass for mange frelansere og grupper, men også for utviklingen av et nasjonalt teaterpublikum i møte med unger land og strand rundt. Det at tilbudet er kvalitetssikret, så *alle* barn og unge får besøk av høykvalitets scenekunst – uansett hvor de bor eller hvilken grad av kulturell kompetanse de måtte ha hjemmefra.

TURID BIRKELAND Arbeiderpartiet, under Thorbjørn Jagland 1996–1997

Den tidligere AUF-lederen rakk såvidt å begynne som vert for TVNorge-programmet *Silikonfri Sone*, et sprudlende talkshow i sann 90-tallsånd, hvor gjestene blant annet ble intervjuet i en frisørstol. Navnet tiltrakk seg en seerstorm av krenkede kvinner med silikonpupper. Så ble hun hanket inn i Thorbjørn Jaglands regjering. Per Egil Høge i Aftenposten tolket skrotingen av Kleveland til fordel for Birkeland som en overgang til «kultur light». Birkeland ble en viktig skikkelse i norsk kulturliv etterpå, blant annet som direktør for Rikskonsertene (også en jobb hun tok over etter Kleveland).

Anne Enger ble hilst med stor skepsis, men endte med å bli kroneksempel på hvorfor også Kulturdepartementet skal ha en politiker på toppen, og ikke en fagperson.

TOM REMLOV

ANNE ENGER Senterpartiet, under Kjell Magne Bondevik 1997–1999

Beviste at Sp ikke ignorerer Oslo, gjennom sitt arbeid for å realisere Operaen i Bjørvika. Kom også tilbake og leverte en smekk til de rødgrønnes kulturloft med Engerutvalgets rapport om kulturpolitikken fra 2005–2014. Utvalget konkluderte med at de nye pengene i stor grad hadde gått til idrett, store kulturinstitusjoner og begivenhetskultur, på bekostning av kunstnerisk kvalitetsinnhold, mangfold og folkebiblioteker.

The 1 %. Det blir av og til sagt at kulturministerposten er en opplæringsstilling for unge, loven- de politikere. Eventuelt en symbolstilling med lite materiell makt, som best lar seg fylle med en *personlighet*. Noen som gjør seg godt i pentøy ved en snor som skal klippes. Eller en post for en partileder som trengte å være minister uten å få for mye å gjøre. Trond Giske brøt med denne tradisjonen.

– Giske valde seg kulturfeltet i Stortinget i 2001 fordi han visste at her ville han lett kunne markere seg og nå fram. Det stemte. Vart Noregs mest ekspansive kulturminister. Synleg og omgjelege. Og han fekk sendt fine helsingar heim til veljarane i Trøndelag, skriver Georg Arnestad ved Høgskulen i Sogn og Fjordane.

Giske ledet i 2005 innføringen av Kulturloftet, en rekke ambisiøse politiske løfter om kultur, blant annet at én prosent av statsbudsjettet skulle gå til kultur. Dette innebar en massiv økning sammenlignet med tidligere pengebruk. Slik ble Giske en skikkelse det er vanskelig å komme unna i debatter om moderne, norsk kulturpolitikk. Hans Ole Rian i Musikernes fellesorganisasjon er en av mange som mener Giske uten tvil var den mest effektive.

– Han løftet kulturen inn i politikens elite-divisjon, kjempet frem en-prosenten og leverte mye politikk, blant annet gjennom en rekke stortingsmeldinger. Var heller ikke redd for å utfordre feltet, vi i MFO streiket jo mot ham. Men han var en politiker som var modig nok til å møte oss streikende, som var både ryddig og redelig, og som hadde humor når det var på sin plass, skriver Rian.

De materielle gjennomslagene til Giske er store. Per Mangset kaller Giskes periode en «kulturpolitisk vekst- og blomstringstid». Sigrid Røyseng sier han klarte å sette agenda, øke bevilgningene og gi kulturlivet en «etterlengtet følelse av å være et viktig og prioritert politikkområde».

Octopus's Garden. Men er det nok? Er gjennomslag et mål på god kulturpolitikk? Kulturloftet er blitt kritisert for ikke å være målrettet nok. Tom Remlov sier at det tok et år uten noen særlig aktivitet før Giske begynte å signere «sjekker og utredninger i et bankende kjøp».

– Ærlig talt: Med den daværende regjeringens kulturloft hadde han skaffet seg en historisk feit konto å *deale* med, og som maktpolitiker påførte han kulturlivet vårt en servilitet som

